

Yiyecek İçecek Hizmetleri Alanında Öğrenim Gören Öğrencilerin İstihdam Kaygıları ile Üniversite Eğitimine Yönelik Tercihlerinin İncelenmesi*

Faruk ÜNAL, Boyabat Mevlana Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi, Yiyecek İçecek Hizmetleri Alanı, farukunaal@gmail.com, Sinop, Türkiye, 0000-0003-3864-3549

Hasan Evrim ARICI, Kastamonu Üniversitesi, Turizm Fakültesi, Turizm İşletmeciliği Bölümü, hasanevrimarici@yahoo.com, Kastamonu, Türkiye, 0000-0003-3429-4513

Öz

Bu araştırmanın amacı, ortaöğretim kurumlarına bağlı Mesleki ve Teknik Anadolu Liselerinde öğrenim gören Yiyecek İçecek Hizmetleri Alanı öğrencilerinin sektöre yönelik istihdam kaygı düzeylerini incelemek ve bu kaygıların mezuniyet sonrası üniversite eğitiminde tercih etmeyi planladıkları alanlar üzerindeki etkisini belirlemektir. Ayrıca, öğrencilerin istihdam kaygıları ile üniversite eğitim tercihleri arasındaki ilişkide demografik değişkenlerin düzenleyici rol oynayıp oynamadığının tespiti araştırmanın alt amacını oluşturmaktadır. Araştırmanın evrenini, 2023-2024 eğitim öğretim yılında Sinop genelinde öğrenim gören öğrenciler oluşturmaktadır. Verilerin analizi SPSS programı aracılığıyla gerçekleştirilmiş; güvenirlik analizlerinde Cronbach's Alpha katsayıları, geçerlik analizlerinde faktör analizi, demografik verilerin değerlendirilmesinde tanımlayıcı istatistikler, normallik incelemelerinde çarpıklık ve basıklık değerleri, değişkenler arasındaki ilişkilerin belirlenmesinde ise korelasyon ve regresyon analizleri kullanılmıştır. Bulgular, öğrencilerin istihdam kaygı düzeyleri arttıkça üniversite eğitimine devam etme niyetlerinin de anlamlı biçimde arttığını göstermektedir. Çalışmanın, gelecekte aşçılık eğitimi almayı planlayan öğrencilere, alan öğretmenlerine ve rehberlik hizmetlerine katkı sağlaması beklenmektedir. Ayrıca öğrencilerin alanlarına yönelik bakış açıları belirlenerek geliştirilmesi gereken yönler ile güçlü yönlerin ortaya konulması amaçlanmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Yiyecek içecek hizmetleri alanı, İstihdam Kaygısı, Üniversite Eğitimi, Gastronomi, Sinop.

An Examination of Employment Concerns and University Education Preferences of Students Studying in the Field of Food and Beverage Services

Abstract

The purpose of this research is to examine the level of employment anxiety among students studying Food and Beverage Services at Vocational and Technical Anatolian High Schools affiliated with secondary education institutions, and to determine the effect of this anxiety on their choice of field of study after graduation. Furthermore, determining whether demographic variables play a regulatory role constitutes a secondary objective of the research. The population of the study consists of students studying throughout Sinop during the 2023-2024 academic year. Cronbach's Alpha coefficients were used in reliability analyses, factor analysis in validity analyses, descriptive statistics in the evaluation of demographic data, skewness and kurtosis values in normality tests, and correlation and regression analyses in determining the relationships between variables. The findings indicate that as students' employment concerns increase, their intention to continue their university education also increases significantly. The study is expected to contribute to students planning to pursue culinary education in the future, subject teachers, and guidance services. Furthermore, the aim is to identify students' perspectives on their fields and highlight areas for improvement as well as their strengths.

Keywords: Food and Beverage Services, Employment Concern, University Education, Gastronomy, Sinop.

Extended Summary

Food and beverage services are emerging as a sector that is constantly growing and developing worldwide, generating significant revenue for countries in the tourism sector, thereby contributing to their economic development, and also providing a source of employment for individuals. Countries are seen to be utilising their culinary culture and other appealing aspects of the Food and Beverage Services sector to generate revenue for the tourism industry. Turkey possesses a rich culinary culture in this sense, influenced by its history, culture and agricultural elements. Taking all these factors into account, the Food and Beverage Services Sector presents itself as a potential economic opportunity.

Within the scope of the study, some findings were made by examining the employment concerns of Food and Beverage Services students and the departments they would prefer to study at university. In this context, students' perspectives on their departments were identified, revealing areas that are lacking or need improvement, as well as beneficial aspects. Furthermore, it is intended to contribute to the administrators and educators of the field for students who will choose to work in that field. On the other hand, the fact that no similar research on this subject has been found in the relevant literature in Sinop province and its districts highlights the importance and originality of this study. The scope of this research covers students in the Food and Beverage Services field at vocational and technical Anatolian high schools affiliated with secondary education institutions. The sample consists of all students studying in the Food and Beverage Services field in Sinop province and its districts during the 2023-2024 academic year.

The survey technique was used in the study. The survey used in the research was administered to students in the Food and Beverage Services field at Vocational and Technical Anatolian High Schools affiliated with secondary education institutions in the province of Sinop. Accordingly, Sinop Central-Prof. Dr. Necmettin Erbakan Vocational and Technical Anatolian High School, Sinop/Central Sultan Hatun Vocational and Technical Anatolian High School, Boyabat Mevlana Vocational and Technical Anatolian High School, and Gerze Vocational and Technical Anatolian High School were included in the study. The survey questions for the research were prepared by drawing on academic studies that share common aspects with the work. The final form of the questions was determined by consulting the expert opinions of associate professors and assistant professors in the Department of Gastronomy and Culinary Arts at Kastamonu University's Faculty of Tourism.

The data were analysed using SPSS software, and Cronbach's Alpha values were calculated for reliability testing, factor analysis was performed for validity testing, descriptive statistics analysis was conducted for demographic findings, skewness-kurtosis values were calculated to demonstrate the normal distribution of the scales, and correlation and regression analyses were performed. The ethical committee approval document for the research has been obtained from the Kastamonu University Social and Humanities Research and Publication Ethics Committee. The questionnaire used in the research, along with the necessary permission documents, was sent to the Sinop Provincial Directorate of National Education, the city where the survey was to be conducted. Approval was obtained from this office confirming that there were no obstacles to conducting the survey.

Normality analysis was performed in the study, and it was found that the skewness value of the scale related to students' employment anxiety levels remained within the range of $(-0.278) \pm 0.5$, which is the expected value, while the kurtosis value (0.727) was found to be within the range of ± 1 , which is appropriate. The skewness and kurtosis values of the scale regarding students' preferences in university education were analysed and showed that both the skewness value (-0.147) and the kurtosis value (0.120) were within the expected range of ± 0.5 . Students' gender was found to have a positive and significant relationship with the variables of the family's average monthly income ($r=0.240$, $p<0.01$) and the educational level of the student's parent ($r=0.244$, $p<0.01$), there was a negative and significant relationship with the variable of intention to pursue university education ($r = -0.253$, $p<0.01$). A positive and significant relationship was found between the variable of the family's average monthly income and the variable of the student's parent's educational level ($r=0.234$, $p<0.01$). Finally, a meaningful and positive relationship

was found between students' employment concerns and their university education preferences ($r=0.136$, $p<0.05$).

According to the research, employment concerns among students in this field vary according to class levels. For example, while a student in Year 9 is seen to be seeking answers to many questions such as professional knowledge, expectations and sector opportunities, it has been observed that as they approach Year 12, their level of concern decreases as they find answers to questions about knowledge, opportunities and expectations. It is believed that employing those without employment concerns after they have obtained a university education and received further theoretical and practical training in the Food and Beverage Services Sector is more effective. It has been determined that the kitchen applications provided in the workshops of the Food and Beverage Services, Culinary Arts Programme, and Gastronomy and Culinary Arts Departments not only fail to impart the necessary knowledge, skills, and techniques but also create employment concerns among students, while practical training has been found to be beneficial in some institutions. Therefore, the kitchen workshops of the departments should be supplied with the necessary products (meat, poultry, vegetables, fruit, etc.) and equipment (pots, pans, etc.) for food and beverage production. Additionally, teachers and academics must possess knowledge and skills in their respective fields. Turkey is a tourist destination, therefore the needs of the sector must be taken into account and qualified personnel must be trained to meet those needs. Since it is believed that this quality can be acquired through education, educational programmes should be developed. Students choosing the Food and Beverage Services field should be informed about the field and the sector, and should choose the field because they are motivated and enthusiastic, not because their diploma or secondary school transfer system score is sufficient. Students who wish to study Food and Beverage Services should be interviewed before or during the application period, and admissions should be made accordingly. In this case, the students' abilities and their willingness to work in the field will be evident. Accepting such students will be important both for making education more efficient and for meeting the sector's need for qualified personnel. In the coming periods, different studies may be conducted for students in the field of Food and Beverage Services, outside of this sample, such as Gastronomy and Culinary Arts and the cookery programme. For example, studies can be conducted to reveal findings specific to the employment concerns, desire to work in the sector after graduation, and satisfaction in the sector of students receiving culinary training at institutions such as community colleges, universities, graduate schools, doctoral programmes, or continuing education centres. To this end, it is expected that the research will contribute to students wishing to choose this field in the coming periods, as well as to the field and guidance teachers. Thus, perspectives on the Food and Beverage Services Sector will be identified, and it is expected that the beneficial aspects, as well as the areas requiring improvement or development, will be revealed. This study was conducted with a limited sample in the province of Sinop and its districts. This can also be considered a constraint for the study. Similar studies may be conducted in subsequent years concerning the province and district of Sinop, with larger and different samples being preferred. This choice will enable the comparison of the current study with new studies. It is considered important that different samples and fields be selected for this topic and that the results obtained from this be contributed to the literature.

1. Giriş

Turizm endüstrisi; konaklama, seyahat, ulaştırma, yiyecek içecek ve eğlence gibi çok sayıda alt sektörü bünyesinde barındıran ve bu sektörleri doğrudan ya da dolaylı biçimde etkileyen kapsamlı bir ekonomik faaliyet alanıdır (Özdemir & Akyol, 2025). Bu sektörler arasında yer alan yiyecek içecek hizmetleri, dünya genelinde sürekli gelişen ve büyüyen yapısıyla ülkelerin turizm gelirlerine önemli katkılar sağlamakta, aynı zamanda geniş bir istihdam alanı oluşturmaktadır. Ülkeler, turizmden elde edilen gelirleri artırabilmek amacıyla sahip oldukları mutfak kültürünü ve bu kültüre özgü unsurları yiyecek içecek hizmetleri kapsamında etkin biçimde kullanmaktadır (Güdek, 2018).

Türkiye, tarihsel birikimi, kültürel çeşitliliği ve tarımsal zenginliği sayesinde güçlü bir mutfak kültürüne sahiptir. Bu özellikler, yiyecek içecek hizmetlerini hem ekonomik hem de kültürel açıdan önemli bir sektör hâline getirmektedir. Söz konusu alan, turizm gelirlerine katkı sağlamasının yanı sıra önemli bir istihdam potansiyeli de sunmaktadır (Beyter vd., 2019). Son yıllarda dünya genelinde yaygınlaşan dışarıda yeme içme alışkanlığının Türkiye’de de artış gösterdiği görülmektedir. Bu artışta sosyal medya platformlarında yiyecek ve içeceğe yönelik ilginin yükselmesi, televizyon programları, yarışmalar, belgeseller ve sinema yapımlarının etkili olduğu söylenebilir. Ayrıca restoran, kafe ve hızlı tüketim işletmelerinin sayısındaki artış da bu eğilimi somut biçimde yansıtmaktadır (Sezen, 2018).

Yiyecek içecek hizmetlerine yönelik talebin artması, bu alanda nitelikli ve eğitilmiş iş gücüne duyulan ihtiyacı da beraberinde getirmiştir. Sektörün beklentilerini karşılayabilecek bilgi ve beceriye sahip personelin yetiştirilmesi, arz ve talep dengesinin sağlanmasında önemli bir rol oynamaktadır (Güdek, 2018). Bu doğrultuda yiyecek içecek hizmetleri alanında verilen mesleki eğitim, sektörün sürdürülebilirliği açısından kritik bir öneme sahiptir. Alanın gelişimine paralel olarak mesleki ve teknik eğitim kurumlarında verilen eğitimlere olan ilginin de arttığı görülmektedir.

Yiyecek içecek hizmetleri alanı, ürünlerin hijyen ve teknik kurallara uygun biçimde hazırlanmasını, pişirilmesini ve servise sunulmasını kapsayan uygulamalı bir meslek alanı olarak tanımlanabilir. Eğitim ise bireyin belirli bir alanda bilgi, beceri ve uygulama yetkinliği kazanmasını sağlayan, süreklilik gösteren bir öğrenme süreci olarak ifade edilmektedir (Yorgancı, 2022). Bu bağlamda yiyecek içecek hizmetleri eğitimi; bireylere bir ürünün ne olduğu, neden ve nasıl tüketildiği, hangi koşullarda hazırlanıp sunulması gerektiği konusunda bilinç kazandırmayı amaçlayan, teorik ve uygulamalı boyutları içeren bir eğitim alanıdır (Kurnaz & Kurnaz, 2014).

Bu çalışmanın amacı, Sinop ilinde ortaöğretim kurumlarına bağlı Mesleki ve Teknik Anadolu Liselerinde öğrenim gören Yiyecek İçecek Hizmetleri Alanı öğrencilerinin sektöre yönelik istihdam kaygı düzeylerini incelemek ve bu kaygıların mezuniyet sonrasında üniversite eğitiminde tercih etmeyi planladıkları alanlar üzerindeki etkisini belirlemektir. Ayrıca öğrencilerin istihdam kaygıları ile üniversite eğitim tercihleri arasındaki ilişkide demografik faktörlerin (ailenin gelir düzeyi, cinsiyet, veli eğitim düzeyi ve ailede sektörde çalışan bulunma durumu) düzenleyici bir rol oynayıp oynamadığını ortaya koymak da araştırmanın diğer bir amacını oluşturmaktadır.

Araştırma kapsamında, yiyecek içecek hizmetleri alanı öğrencilerinin istihdam kaygıları ve üniversite eğitiminde tercih etmeyi planladıkları bölümler analiz edilerek çeşitli çıkarımlarda bulunulmuştur. Bu doğrultuda öğrencilerin alanlarına yönelik bakış açıları değerlendirilmiş; güçlü yönler ile geliştirilmesi gereken yönler ortaya konulmuştur. Çalışmanın, alanı tercih etmeyi düşünen öğrencilere, meslek dersi öğretmenlerine ve rehberlik hizmetlerine katkı sağlaması amaçlanmaktadır. Ayrıca ilgili alanyazın incelendiğinde Sinop ili ve ilçelerinde bu konuya odaklanan benzer bir çalışmaya rastlanmamış olması, araştırmanın özgünlüğünü ve önemini artırmaktadır.

2. Kavramsal Çerçeve

Çalışmanın bu kısmında yiyecek içecek hizmet alanları, Sinop’ta bulunan yiyecek hizmetleri alanı, araştırma konusuna benzer çalışmalar araştırma modeli ve hipotezler ele alınmıştır.

2.1. Yiyecek İçecek Hizmetleri Alanı

Turizm sektörü, birçok ülke için önemli bir istihdam ve gelir kaynağı olarak değerlendirilmektedir. Bu sektörde sürdürülebilir bir ekonomik katkının sağlanabilmesi, hizmet kalitesinin etkin biçimde yönetilmesine bağlıdır. Hizmet kalitesinin artırılmasında ise nitelikli ve eğitilmiş iş gücünün varlığı belirleyici bir unsur olarak öne çıkmaktadır. Bu doğrultuda, teorik ve uygulamalı eğitim yoluyla öğrencileri mesleğe hazırlayan mesleki ve teknik eğitim kurumlarına önemli sorumluluklar düşmektedir (Yorgancı, 2023).

Turizmin temel bileşenlerinden biri olan Yiyecek İçecek Hizmetleri Alanı, sektörde faaliyet gösteren işletmeler açısından eğitilmiş personel ihtiyacının en yoğun hissedildiği alanlardan biridir (Çılınoğlu & Aytuğar, 2021). Bu alanda verilen eğitimin etkinliğini artırmak amacıyla uygulamalı derslerin yürütüldüğü atölyelerin geliştirilmesi, güncellenmesi ve gerekli ürün tedarikinin sağlanması büyük önem taşımaktadır. Ayrıca öğrencilerin mesleki yeterliliklerinin artırılması, sektörün ihtiyaç duyduğu nitelikli iş gücünün yetiştirilmesine ve turizm sektörüne katkı sağlanmasına olanak tanımaktadır (Ünal & Çalışkan, 2024).

Ortaöğretim düzeyinde Mesleki ve Teknik Anadolu Liseleri bünyesinde verilen Yiyecek İçecek Hizmetleri Alanı eğitimi; otel, restoran, pastane ve çeşitli mutfak ortamlarında iş sağlığı ve güvenliği kurallarına uygun biçimde yiyecek ve içeceklerin hazırlanmasını, pişirilmesini ve servise sunulmasını kapsayan bir hizmet alanı olarak tanımlanmaktadır (MTEGM, 2024). Bu eğitim süreci, öğrencilerin mesleki bilgi ve becerilerinin geliştirilmesini amaçlamaktadır.

Yiyecek İçecek Hizmetleri Alanında eğitim veren okullar, öğrenci kabulünü iki farklı yöntemle gerçekleştirmektedir. Bunlardan ilki Liselere Geçiş Sistemi (LGS) kapsamında sınavla öğrenci kabul eden okullar, ikincisi ise sınavsız geçiş yoluyla diploma puanı üstünlüğüne göre öğrenci kabul eden okullardır (MTEGM, 2024). Alanın temel amacı, yiyecek içecek sektörünün farklı kademelerinde görev alabilecek nitelikli personelin yetiştirilmesini sağlamak; öğrencilere mesleğin önemini, uygun yöntem ve teknikleri, güncel teknolojileri ve yenilikçi yaklaşımları kazandırmaktır. Bu niteliklere sahip bireylerin çalıştıkları işletmelere sağladıkları katkı, yalnızca ekonomik kazançla sınırlı kalmamakta, aynı zamanda işletmenin kurumsal imajı ve tanıtımı üzerinde de etkili olmaktadır (Olcaycan, 2018).

Yiyecek İçecek Hizmetleri Alanı programının temel hedefi; alanıyla ilgili bilgi ve becerilere sahip, yaratıcı, iletişim yeteneği gelişmiş, eleştirel düşünme becerisi olan ve mesleki gelişime açık bireyler yetiştirmektir (Yorgancı, 2023). Küresel ölçekte ve Türkiye’de yaşanan hızlı değişim ve gelişmeler dikkate alındığında, bu alanın varlığını sürdürebilmesi için eğitim programlarının sürekli olarak yenilenmesi ve geliştirilmesi gerekmektedir (Olcaycan, 2018).

2.2. Sinop'ta Bulunan Yiyecek İçecek Hizmetleri Alanı

Mesleki ve Teknik Eğitim Genel Müdürlüğü'nün Mart 2024 tarihli verilerine göre, Türkiye genelinde Çok Programlı Anadolu Liseleri ile Mesleki ve Teknik Anadolu Liseleri bünyesinde Yiyecek İçecek Hizmetleri Alanı bulunan toplam 676 eğitim kurumu bulunmaktadır (MTEGM, 2024). Bu kurumlar arasında Sinop il merkezinde üç, Boyabat ilçesinde bir ve Gerze ilçesinde bir olmak üzere toplam beş okulda Yiyecek İçecek Hizmetleri Alanında eğitim verilmektedir.

Tablo 1. Sinop İlinde Yiyecek İçecek Hizmetleri Alanı Olan Okullar

Yiyecek İçecek Hizmetleri Alanı Olan Okullar		
İlçe	Okul/Kurum Adı	YİH Alanı Öğrenci Sayısı
Boyabat	Mevlana Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi	51
Gerze	Gerze Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi	67
Merkez	Prof. Dr. Necmettin Erbakan Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi	89
Merkez	Sultan Hatun Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi	27
Merkez	Emir Gazi Tayboğa Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi	0
Toplam		234

Not: Mesleki ve Teknik Eğitim Genel Müdürlüğü veri tabanında yer alan verilerden yararlanılmıştır.

Sinop ili sınırları içerisinde Yiyecek İçecek Hizmetleri Alanı bulunan okullar ve bu okullarda öğrenim gören öğrenci sayıları Tablo 1’de sunulmuştur. Tablo incelendiğinde, Boyabat ilçesinde Mevlana Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesinde 51, Gerze ilçesinde Gerze Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesinde 67 öğrenci bulunduğu görülmektedir. İl merkezinde ise Prof. Dr. Necmettin Erbakan Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesinde 89, Sultan Hatun Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesinde 27 öğrenci olmak üzere toplam 116 öğrenci Yiyecek İçecek Hizmetleri Alanında öğrenim görmektedir.

Tablo 1’de yer alan veriler dikkate alındığında, Sinop Merkez Emir Gazi Tayboğa Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesinde Yiyecek İçecek Hizmetleri Alanında kayıtlı öğrenci bulunmadığı tespit edilmiştir. Bu nedenle söz konusu okul, araştırma kapsamı dışında bırakılmıştır. Sonuç olarak araştırma, Sinop il merkezinde ve ilçelerinde Yiyecek İçecek Hizmetleri Alanında aktif olarak eğitim verilen dört okulda öğrenim gören öğrenciler üzerinden yürütülmüştür.

2.3. Araştırma Konusuna Benzer Çalışmalar

İlgili alanyazın incelendiğinde, yiyecek içecek hizmetleri ve gastronomi eğitiminin örgün eğitim kapsamında farklı kademelerde verildiği görülmektedir. Söz konusu eğitim kademelerinde öğrenim gören öğrencilere yönelik yapılmış çok sayıda araştırma yer almaktadır.

Üngüren (2007) tarafından gerçekleştirilen çalışmada, turizm eğitimi alan lise ve üniversite öğrencilerinin kaygı ve umutsuzluk düzeyleri çeşitli değişkenler açısından karşılaştırmalı olarak incelenmiştir. Araştırmanın örneklemini, 2006-2007 eğitim öğretim yılında Antalya’da turizm alanında öğrenim gören 284 lise ve 212 üniversite öğrencisi oluşturmaktadır. Veriler SPSS istatistik paket programı kullanılarak analiz edilmiş; sonuçlar, öğrencilerin kaygı düzeyleri ile umutsuzluk düzeyleri arasında anlamlı ve pozitif yönlü bir ilişki bulunduğunu ortaya koymuştur.

Harbalıoğlu & Ünal (2014) tarafından yapılan çalışmada, aşçılık programında öğrenim gören öğrencilerin mesleki tutumlarının belirlenmesi amaçlanmıştır. Çalışmanın örneklemini, Süleyman Demirel Üniversitesi Eğirdir ve Yalvaç Meslek Yüksekokullarında öğrenim gören toplam 158 öğrenci oluşturmuştur. Anket tekniğiyle elde edilen veriler üzerinde frekans, t testi ve ANOVA analizleri gerçekleştirilmiştir. Araştırma bulguları, öğrencilerin aşçılık mesleğini icra etmeleri hâlinde maddi ve manevi açıdan tatmin olabileceklerini düşündüklerini göstermektedir.

Olçay & Düzgün (2015) tarafından gerçekleştirilen çalışmada, lise düzeyinde turizm eğitimi alan öğrencilerin aldıkları eğitimden duydukları memnuniyet düzeyi incelenmiştir. Araştırmanın örneklemini, 2014-2015 eğitim öğretim yılında iki farklı okulda 10., 11. ve 12. sınıflarda öğrenim gören toplam 137 Yiyecek İçecek Hizmetleri Alanı öğrencisi oluşturmaktadır. Anket yöntemiyle elde edilen veriler doğrultusunda, öğrencilerin alanlarını sevindikleri ancak mezuniyet sonrası sektörde istihdam edilme konusunda kararsızlık yaşadıkları tespit edilmiştir. Ayrıca öğrencilerin, aşçılık mesleğinin ekonomik açıdan yeterli doyum sağlamayacağı yönünde kaygı taşıdıkları belirlenmiştir.

Akoğlu & arkadaşları (2017) tarafından yapılan çalışmada, Gastronomi ve Mutfak Sanatları Bölümü öğrencilerinin sektörde istihdam edilme niyetlerine yönelik algıları incelenmiştir. Araştırmanın örneklemini, Abant İzzet Baysal Üniversitesi Gastronomi ve Mutfak Sanatları Bölümünde öğrenim gören 104 öğrenci oluşturmaktadır. Anket tekniğiyle toplanan veriler frekans ve yüzde analizleriyle değerlendirilmiştir. Bulgular, öğrencilerin sektöre ilişkin algılarının; işin doğası ve çalışma koşulları, sosyal statü ve gelecek kaygısı, ücret ve olanaklar ile kişisel görüşler olmak üzere dört boyutta ele alındığını göstermektedir. Özellikle sosyal statü ve gelecek kaygısı boyutunda, aşçılık mesleğinin toplumda saygın bir yere sahip olduğu ancak maddi açıdan yeterince tatmin edici olmadığı ve kariyer ilerlemesinin sınırlı olduğu yönünde algıların bulunduğu belirlenmiştir.

Turan (2019) tarafından gerçekleştirilen çalışmada, Yiyecek İçecek Hizmetleri Alanında öğrenim gören öğrencilerin aldıkları eğitimin niteliği ve sektöre yönelik bakış açıları incelenmiştir. Ankara’da öğrenim gören 2198 öğrenciyle yürütülen çalışmada, öğrencilerin sektöre devam etme niyetleri ve bu niyetleri

etkileyen faktörler yapısal eşitlik modeli kullanılarak analiz edilmiştir. Bulgular, öğrencilerin büyük bir bölümünün lise sonrası doğrudan sektöre veya yükseköğretim eğitimini tamamladıktan sonra sektöre devam etmeyi planladıklarını ortaya koymaktadır.

Arslanhan & Yaman (2020) tarafından yapılan çalışmada, Gastronomi ve Mutfak Sanatları Bölümü mezunlarının eğitim memnuniyet düzeyleri ile istihdam özellikleri incelenmiştir. Araştırmanın evrenini, 2018-2019 akademik yılında mezun veren 22 üniversite oluştururken, örnekleme 14 üniversiteden mezun olan 350 kişi meydana getirmektedir. Bulgular, mezunların aldıkları eğitimin sektöre girişte yetersiz kaldığını düşündüklerini ve bu durumun istihdam kaygısını artırdığını göstermektedir.

Erikli & Sarıcı (2021) tarafından gerçekleştirilen çalışmada, Gastronomi ve Mutfak Sanatları Bölümü öğrencilerinin istihdam kaygıları incelenmiştir. Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi Turizm Fakültesinde öğrenim gören 239 öğrenciyle yürütülen çalışmada korelasyon analizi kullanılmıştır. Sonuçlar, işsizlik kaygısı ile üniversite eğitiminin iş yaşamına hazırlayıcılığına ilişkin algılar arasında anlamlı ilişkiler bulunduğunu ortaya koymuştur.

Oğan (2022) tarafından yapılan çalışmada ise aşçılık programında öğrenim gören öğrencilerin mesleki beklentileri ele alınmıştır. Yükseköğretim kurumlarına bağlı aşçılık programlarında öğrenim gören 385 öğrenciden elde edilen veriler doğrultusunda, öğrencilerin sektörü gelişime açık gördükleri, meslekte yükselme fırsatlarının bulunduğu inandıkları ve sektörde istihdam edilmeye istekli oldukları belirlenmiştir.

2.4. Araştırmanın Modeli ve Hipotezler

Bu başlık altında araştırmanın modeli ve hipotezleri ele alınmıştır.

2.4.1. İstihdam Kaygısı ve Üniversite Eğitimi Tercih Niyeti

İstihdam, bireyin hem ekonomik hem de psikolojik açıdan doyum sağlayarak yaşamını sürdürebilmesi için bir işte veya görevde yer alması olarak tanımlanmaktadır (Kaur vd., 2022). İstihdam edilemeyen bireylerin çeşitli sorunlarla karşılaştıkları; bu sorunların hayal kırıklığı, stres ve kaygı gibi olumsuz psikolojik durumlara yol açtığı belirtilmektedir (Erikli & Sarıcı, 2021). Bireyin temel gereksinimlerini karşılayabilmesi, psikolojik rahatlık hissi, toplumsal saygınlık kazanması ve öz güveninin korunabilmesi açısından istihdamın önemli bir rol oynadığı ifade edilmektedir (Kara & Karaaslan, 2022). Ayrıca bireylerin, eğitim aldıkları alanla ilişkili bir işte istihdam edilmeleri durumunda öz güven ve mesleki yeterlilik algılarının güçlendiği belirtilmektedir (Çetinceli & Tüzün, 2022).

Bu çerçevede değerlendirildiğinde, bireylerin istihdam edilememeye yönelik kaygılarının artmasının, mesleki yeterliliklerini artırmak ve istihdam edilebilirliklerini güçlendirmek amacıyla eğitim almaya yönelik niyetlerini de artırabileceği düşünülmektedir. Nitekim literatürde Musayev & Akcan (2022) tarafından yapılan çalışmada, istihdam kaygısı ile eğitim alınan alanla ilişkili iş bulma beklentisi arasında pozitif yönlü bir ilişki olduğu tespit edilmiştir. Temizkan & Kurtulmuş (2020) ise gastronomi eğitimi alan öğrencilerin alanlarına ilgi duyduklarını, mezuniyet sonrasında alanlarıyla ilişkili işletmelerde çalışmaya yönelik güçlü bir niyete sahip olduklarını ve istihdam alanlarının aldıkları eğitimle örtüşeceğini ortaya koymuştur. Benzer şekilde Turan (2019), Yiyecek İçecek Hizmetleri Alanında öğrenim gören öğrencilerin, üniversite mezuniyeti sonrasında iş bulma olasılığı yüksek olan bölümlere yönelme eğiliminde olduklarını belirlemiştir.

Bu değerlendirmeler doğrultusunda araştırmanın birinci hipotezi aşağıdaki şekilde geliştirilmiştir:

H₁: İstihdam kaygısı arttıkça üniversite eğitimi tercih etme niyetleri de anlamlı şekilde artar.

2.4.2. Öğrenci Cinsiyetinin Düzenleyici Rolü

Turizm sektörü, genel olarak erkek çalışanların yoğunlukta olduğu bir iş kolu olarak değerlendirilmektedir (Petrou, 2025). Sayıca daha az temsil edilen kadın çalışanların ise sektörde düşük ücretler, düzensiz çalışma saatleri, iş güvencesine ilişkin kaygılar ve mesleki takdir eksikliği gibi çeşitli

sorunlarla karşı karşıya kaldıkları ifade edilmektedir (Aydemir, 2018). Nitekim Akoğlu & arkadaşları (2017) tarafından gerçekleştirilen çalışmada, gastronomi alanında cinsiyete dayalı ayrımcılığın varlığı tespit edilmiştir. Sektörde istihdam sürecinde karşılaşılan bu olumsuzlukların, kadınların gastronomi eğitimine yönelimlerini artırdığı; kadın öğrencilerin bu alana erkeklere kıyasla yaklaşık iki kat daha fazla yöneldikleri ve mesleki yeterliliklerini artırarak sektörde kıdem kazanma eğiliminde oldukları belirtilmektedir (YÖK, 2023).

Harbalıoğlu & Ünal (2014) tarafından yapılan araştırmada ise, öğrencilerin cinsiyet değişkeninin Yiyecek İçecek Hizmetleri Alanına yönelik tutumları üzerinde anlamlı bir farklılık oluşturduğu ortaya konulmuştur. Bu bulgular, cinsiyetin öğrencilerin sektöre ilişkin algıları ve kariyer planlamaları üzerinde belirleyici bir rol oynadığını göstermektedir.

Bu değerlendirmeler doğrultusunda araştırmanın ikinci hipotezi aşağıdaki şekilde geliştirilmiştir:

H₂: Öğrencilerin cinsiyeti istihdam kaygıları ile üniversite eğitimini tercih etme niyetleri arasındaki ilişkiyi düzenler.

2.4.3. Ailenin Aylık Gelirinin Düzenleyici Rolü

Aydemir (2018) tarafından gerçekleştirilen çalışmada, ailesinin aylık gelir düzeyi yüksek olan öğrencilerin, istihdam edilecekleri alana ilişkin kariyer beklentilerinin diğer öğrencilere kıyasla daha düşük olduğu belirlenmiştir. Ailelerin ekonomik refah düzeyine ulaşmasıyla birlikte bireylerin temel gereksinimlerini karşılama konusunda doyuma ulaştıkları; bu durumun istihdam kaygısının oluşmamasına ve üniversite eğitimine devam etme niyetinin zayıflamasına yol açabileceği değerlendirilmektedir.

Bu değerlendirmeler doğrultusunda araştırmanın üçüncü hipotezi aşağıdaki şekilde geliştirilmiştir:

H₃: Ailenin ortalama aylık geliri öğrencinin istihdam kaygıları ile üniversite eğitimini tercih etme niyetleri arasındaki ilişkiyi düzenler.

2.4.4. Öğrenci Velisi Eğitiminin Düzenleyici Rolü

Bireylerin temel davranış biçimleri ve kişilik özelliklerinin önemli bir bölümü aile ortamında şekillenmektedir. Sorumluluk bilinci, güvenilirlik ve başarı yönelimi gibi bireysel niteliklerin temelleri büyük ölçüde aile içinde atılmakta; bu durum bireylerin gelişim sürecini ve eğitim hayatlarını doğrudan etkilemektedir (Şahan, 2011). Dolayısıyla aile, bireyin eğitim sürecine yön verilmesinde ve mesleki kararlarının oluşmasında önemli bir role sahiptir (Chen vd., 2025). Nitekim Eser (2024) tarafından gerçekleştirilen çalışmada, velilerin öğrencilerin meslek seçimleri ve eğitim tercihleri üzerinde belirleyici bir etkiye sahip olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Ayrıca velilerin eğitim düzeylerinin, eğitim sistemi hakkında sahip oldukları bilgi ve farkındalık düzeyini yansıttığı değerlendirilmektedir.

Bu değerlendirmeler doğrultusunda araştırmanın dördüncü hipotezi aşağıdaki şekilde geliştirilmiştir:

H₄: Öğrenci velisinin eğitim düzeyi öğrencinin istihdam kaygıları ile üniversite eğitimini tercih etme niyetleri arasındaki ilişkiyi düzenler.

2.4.5. Ailenin Sektöründeki Çalışma Durumunun Düzenleyici Rolü

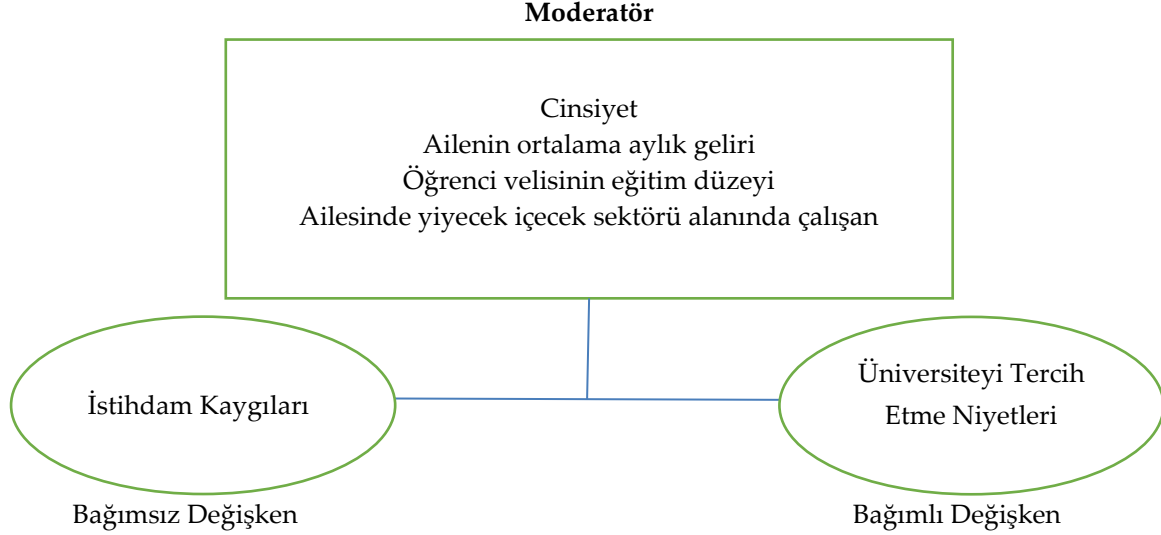
Aydemir (2018) tarafından gerçekleştirilen çalışmada, ailesinde öğrenim görülen alanla ilişkili sektörde çalışan birey bulunan öğrencilerin, bu tür bir aile desteğine sahip olmayan öğrencilere kıyasla, istihdam edilecekleri alana yönelik kariyer beklentilerinin daha yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Ailesinde yiyecek içecek alanında çalışan bireyin bulunmasının, öğrencinin sektöre ilişkin bilgi düzeyini ve alan hâkimiyetini artırdığı değerlendirilmektedir. Bu durum, öğrencilerin gerek sektöre yönelme gerekse eğitimlerine devam etme kararlarını daha bilinçli ve net biçimde almalarına katkı sağlayabilmektedir.

Bu değerlendirmeler doğrultusunda araştırmanın beşinci hipotezi aşağıdaki şekilde geliştirilmiştir:

H₅: Ailesinde yiyecek içecek sektörü alanında çalışanın olma durumu istihdam kaygıları ile üniversite eğitimi tercih etme niyetleri arasındaki ilişkiyi düzenler.

Yukarıda kurulan hipotezler doğrultusunda araştırma modeli şu şekilde verilmiştir.

Araştırma modeli ve hipotezleri istihdam kaygıları ve üniversiteyi tercih etme değişkenlerinden oluşmaktadır.

Şekil 1. Araştırmanın Modeli

3. Yöntem

Bu çalışmada veri toplama yöntemi olarak anket tekniği kullanılmıştır. Araştırmada kullanılan anket formu, 2023–2024 eğitim-öğretim yılı içerisinde Sinop ilinde Yiyecek İçecek Hizmetleri Alanında öğrenim gören öğrencilere uygulanmıştır. Araştırmanın evreni ve örneklemini doğrultusunda, aşağıda yer alan Mesleki ve Teknik Anadolu Liseleri araştırma kapsamına dâhil edilmiştir:

- Sinop/Merkez-Prof. Dr. Necmettin Erbakan
- Sinop/Merkez Sultan Hatun
- Boyabat Mevlana ve
- Gerze Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi

Araştırmada kullanılan anket formu, literatür taraması yapılarak mevcut çalışmayla benzerlik gösteren diğer çalışmalar ve Erikli & Sarıcı (2021) tarafından gastronomi ve mutfak sanatları öğrencilerinin istihdam kaygılarını belirleyen çalışması uyarlanarak tarafımdan geliştirilmiştir. Çalışma, istihdam kaygısı düzeyi ve üniversite eğitimi tercihleri olmak üzere iki ana boyuttan oluşmaktadır. İstihdam kaygı düzeyi boyutunda 'Yiyecek İçecek Hizmetleri Alanı'nı bitirdikten sonra sektörde iş bulabileceğimi düşünüyorum' maddesine benzer beş madde bulunmaktadır. Üniversite eğitimi tercihleri boyutunda ise 'Yiyecek içecek sektöründe çalışmak yerine alanımda öğretmen veya akademisyen olmayı tercih ederim' maddesine benzer yedi madde bulunmaktadır. Ayrıca katılımcıların demografik özelliklerini belirlemeye yönelik sorulara yer verilmiştir.

Anket formunda yer alan ifadeler, beşli Likert ölçeği kullanılarak değerlendirilmiştir (1 = Kesinlikle katılmıyorum, 2 = Katılmıyorum, 3 = Kararsızım, 4 = Katılıyorum, 5 = Kesinlikle katılıyorum). Anket kapsamında, katılımcıların demografik özelliklerine ilişkin beş soru, öğrencilerin istihdam kaygı düzeylerini ölçmeye yönelik beş ifade ve öğrencilerin üniversite eğitimine yönelik tercihlerini belirlemeye yönelik yedi ifade bulunmaktadır.

Anket sorularının hazırlanması sürecinde, araştırma konusu ile benzerlik gösteren ve alanyazında yer alan akademik çalışmalardan yararlanılmıştır. Ayrıca, ölçme aracının kapsam geçerliğini sağlamak amacıyla Kastamonu Üniversitesi Turizm Fakültesi Gastronomi ve Mutfak Sanatları Bölümünde görev

yapan Doçent Dr. ve Dr. Öğretim Üyesi unvanlı akademisyenlerin uzman görüşleri alınmış ve bu doğrultuda anket formuna son şekli verilmiştir.

Araştırmada etik kurul için izin belgesi Kastamonu Üniversitesine bağlı Sosyal ve Beşeri Bilimler Etik Kurulunca alınmıştır. Araştırmada kullanılan anket ve gerekli izin belgeleri ile birlikte anketin yapılacağı şehir olan Sinop İl Milli Eğitim Müdürlüğüne gönderilmiştir. Buradan anketin yapılmasında engel bir durum bulunmadığına dair onay verilmiştir.

3.1. Araştırmanın Evreni

Araştırmanın evrenini, 2023–2024 eğitim-öğretim yılında Sinop ilinde bulunan Mesleki ve Teknik Anadolu Liselerinin Yiyecek İçecek Hizmetleri Alanında öğrenim gören öğrenciler oluşturmaktadır. Veri toplama sürecinde kullanılan anket formunun başlangıcında öğrencilere yönelik bilgilendirici bir metne yer verilmiş; bu metinde araştırmaya katılımın gönüllülük esasına dayandığı, verilen cevapların gizli tutulacağı bilgisi verilmiştir. Ayrıca bireysel verilerin üçüncü kişilerle paylaşılmayacağı, ankette doğru ya da yanlış cevap bulunmadığı, verilerin yalnızca bilimsel amaçlarla kullanılacağı ve katılımcıların diledikleri takdirde ankete katılmama ya da anketi yarıda bırakma haklarının bulunduğu açıkça ifade edilmiştir.

Araştırma öncesinde pilot çalışma, Boyabat Mevlana Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesinde Yiyecek İçecek Hizmetleri Alanında öğrenim gören 12. sınıf düzeyindeki 12 öğrenci ile gerçekleştirilmiştir. Pilot uygulama sonucunda anket sorularına ilişkin olumsuz bir geri bildirimle rastlanmamış ve anket formunun uygulanabilir olduğuna karar verilmiştir. Bu doğrultuda asıl uygulama, Sinop il merkezi ve ilçelerinde belirlenen okullarda Yiyecek İçecek Hizmetleri Alanında öğrenim gören öğrencilere uygulanmıştır.

Sinop Merkez Prof. Dr. Necmettin Erbakan Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesinde alanda öğrenim gören toplam 96 öğrenciye anket uygulanmış; 61 anket geri dönmüş, bunlardan yedisi geçersiz sayılmış ve 35 öğrencinin özürü ya da özürsüz devamsızlık nedeniyle ankete katılmadığı belirlenmiştir. Bu okuldan elde edilen geçerli anket sayısı 54'tür. Sinop Merkez Sultan Hatun Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesinde alanda öğrenim gören 24 öğrencinin tamamına anket uygulanmış; 21 anket geri dönmüş, iki anket geçersiz sayılmış ve üç öğrencinin devamsızlık nedeniyle ankete katılmadığı tespit edilmiştir. Bu okuldan elde edilen geçerli anket sayısı 19 olarak belirlenmiştir. Boyabat Mevlana Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesinde alanda öğrenim gören 49 öğrencinin tamamına anket uygulanmış; 46 anket geri dönmüş, beş anket geçersiz sayılmış ve üç öğrencinin devamsızlık nedeniyle ankete katılmadığı belirlenmiştir. Bu okul için geçerli anket sayısı 41'dir. Gerze Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesinde alanda öğrenim gören 68 öğrencinin tamamına anket uygulanmış; 59 anket geri dönmüş, beş anket geçersiz sayılmış ve dokuz öğrencinin devamsızlık nedeniyle ankete katılmadığı tespit edilmiştir. Bu okuldan elde edilen geçerli anket sayısı 54'tür.

Sonuç olarak Sinop ili ve ilçelerinde Yiyecek İçecek Hizmetleri Alanında öğrenim gören toplam 237 öğrenciye 237 anket formu uygulanmış; değerlendirme dışı bırakılan 19 anket ve devamsızlık nedeniyle ankete katılmayan 50 öğrenci sonrasında, analizlerde kullanılmak üzere toplam 168 geçerli anket elde edilmiştir. Ankete katılmayı reddeden herhangi bir öğrenci bulunmadığı tespit edilmiştir.

3.2. Araştırma Verilerinin Analizi

Araştırma kapsamında toplam 187 anket formu elde edilmiştir. Ancak bu formlardan 19'u, ifadelerde birden fazla seçeneğin işaretlenmesi ya da anket formunun boş bırakılması nedeniyle değerlendirme dışı bırakılmıştır. Bu doğrultuda, analizler 168 geçerli anket formu üzerinden gerçekleştirilmiştir. Elde edilen veriler SPSS istatistik paket programı kullanılarak analiz edilmiştir. Araştırmada ölçeklerin güvenilirliğini belirlemek amacıyla Cronbach's Alpha katsayıları hesaplanmış; geçerlik analizleri kapsamında açımlayıcı faktör analizi uygulanmıştır. Katılımcıların demografik özelliklerini ortaya koymak için betimleyici istatistikler (Descriptive Statistics) kullanılmış; ölçeklerin normal dağılım varsayımını karşılayıp karşılamadığını değerlendirmek amacıyla çarpıklık (Skewness) ve basıklık (Kurtosis) değerleri

incelenmiştir. Ayrıca değişkenler arasındaki ilişkilerin belirlenmesi için korelasyon analizi, neden-sonuç ilişkilerinin test edilmesi amacıyla ise regresyon analizleri gerçekleştirilmiştir.

4. Bulgular

Bu bölümde demografik bulgular, normallik analizi, geçerlilik ve güvenilirlik analizleri, korelasyon ve regresyon analizlerine yer verilmiştir.

4.1. Demografik Bulgular

Araştırmaya katılan toplam 168 öğrencinin %57,1'ini kadın öğrenciler, sınıf düzeylerine göre dağılımı incelendiğinde, %31,5 oranı ile en yüksek katılımın 9. sınıf öğrencileri tarafından sağlandığı görülmüştür. Gelir düzeylerine ilişkin bulgular değerlendirildiğinde dönemin asgari ücreti olan 8.506 TL'nin yaklaşık iki katı ve üzerinde gelir elde eden ailelerin oranının %30,4 olduğu belirlenmiştir.

Öğrencilerin velilerinin eğitim düzeylerine ilişkin bulgular incelendiğinde, velilerin %46,6'sının ortaöğretim mezunu olduğu, %33,9'unun ilköğretim mezunu olduğu ve %18,5'inin yükseköğretim mezunu olduğu tespit edilmiştir. Ailede yiyecek içecek sektöründe çalışan birey bulunma durumuna ilişkin bulgulara göre ise 39 öğrencinin ailesinde en az bir bireyin sektörde çalıştığı belirlenmiştir. Bu grubun toplam katılımcılar içerisindeki oranı %23,2 olup, söz konusu bireylerin %20,2'sinin mutfak, %3'ünün ise servis alanında görev aldığı görülmektedir. Buna karşılık, ailesinde yiyecek içecek sektöründe çalışan birey bulunmayan öğrencilerin oranı %76,8 olarak belirlenmiştir.

Tablo 2. Demografik Özelliklere Yönelik Bulgular

Demografik ifadeler	Seçenekler	Frekans	%
Cinsiyet	Kadın	96	57,1
	Erkek	72	42,9
	Toplam	168	100,0
Sınıf	9. sınıf	53	31,5
	10. sınıf	48	28,6
	11. sınıf	31	18,5
	12. sınıf	36	21,4
	Toplam	168	100,0
Gelir düzeyi	8506 TL ve altı	27	16,1
	8507-12000 TL arası	47	28,0
	12001-16000 TL arası	43	25,6
	16001 TL ve üzeri	51	30,4
	Toplam	168	100,0
Veli eğitim düzeyi	İlköğretim	58	34,5
	Ortaöğretim	79	47,0
	Yükseköğretim	31	18,5
	Toplam	168	100,0
Ailede sektör çalışanı	Mutfak	34	20,2
	Servis	5	3,0
	Yok	129	76,8
	Toplam	168	100,0

4.2. Normallik Analizi

Araştırmalarda elde edilen verilerin normal dağıldığına karar verilebilmesi için çarpıklık-basıklık değerlerinin incelenmesi gerekmektedir. İncelenen bu değerler için;

- Normallik değeri, $\pm 0,5$ 'in altında olması gerekir iken
- Normallik değeri, ± 1 arasında olması uygun
- Normallik değeri, ± 1 ve ± 2 arasında olması kabul edilebilir

- Normallik değeri, $\pm 2'$ den yüksek olan değerler ise uygun görülmemektedir (Abraham, 2018'den aktaran Şencan & Fidan, 2020, s. 23).

Tablo 3. İstihdam Kaygı Düzeyleri İle İlgili Ölçeğin Normallik Analizi

Skewness	Kurtosis	Soru Sayısı
-0,278	0,727	5

Tablo 4. Üniversite Eğitimindeki Tercihleri İle İlgili Ölçeğin Normallik Analizi

Skewness	Kurtosis	Soru Sayısı
-0,147	0,120	7

Çalışmada verilerin normal dağılıma uygunluğunu belirlemek amacıyla normallik analizi yapılmıştır. Bu kapsamda, öğrencilerin istihdam kaygı düzeylerine ilişkin ölçeğin çarpıklık (skewness) değeri $-0,278$ olarak hesaplanmış ve bu değer $\pm 0,50$ aralığında yer aldığı görülmüştür. Basıklık (kurtosis) değeri ise $0,727$ olarak belirlenmiş olup, ± 1 aralığında bulunması nedeniyle verilerin normal dağılım varsayımını sağladığı tespit edilmiştir.

Öğrencilerin üniversite eğitime yönelik tercihlerini ölçmeye ilişkin ölçeğin normallik analizine ait bulgular incelendiğinde, çarpıklık değerinin $-0,147$ ve basıklık değerinin $0,120$ olduğu belirlenmiştir. Her iki değer de $\pm 0,50$ aralığında yer alması, söz konusu ölçeğe ait verilerin normal dağılıma uygun olduğunu göstermektedir.

4.3. Geçerlilik ve Güvenilirlik Analizleri

Araştırmalarda güvenilirlik analizlerinin gerçekleştirilmesinde en yaygın kullanılan ölçütlerden biri Cronbach's Alpha katsayısıdır (Edelsbrunner vd., 2025; Yorgancı, 2023, s. 60). Bu çalışmada da kullanılan ölçeklerin güvenilirlik düzeylerini belirlemek amacıyla değişkenlerin ortalama değerlerine ilişkin Cronbach's Alpha katsayıları hesaplanmıştır. Cronbach's Alpha katsayısının değerlendirilmesine ilişkin ölçütler şu şekildedir:

- Cronbach's Alpha değerinin $0,00$ ile $0,40$ arasında olması durumunda ölçeğin güvenilir olmadığı;
- $0,40$ ile $0,60$ arasında olması durumunda ölçek güvenirliliğinin düşük olduğu;
- $0,60$ ile $0,80$ arasında olması durumunda ölçek güvenirliliğinin kabul edilebilir düzeyde olduğu;
- $0,80$ ile $1,00$ arasında olması durumunda ise ölçek güvenirliliğinin yüksek olduğu kabul edilmektedir (Kayış, 2017'den aktaran Yorgancı, 2023, s. 59-60).

Tablo 5. İstihdam Kaygı Düzeyleri ile İlgili Ölçeğin Güvenirlik Analizi

Cronbach's Alpha	Cronbach's Alpha Değeri	Soru Sayısı
0,637	0,639	5

Tablo 6. Üniversite Eğitimindeki Tercihleri İle İlgili Ölçeğin Güvenirlik Analizi

Cronbach's Alpha	Cronbach's Alpha Değeri	Soru Sayısı
0,509	0,522	7

Yapılan analizler ve belirlenen değerlendirme ölçütleri doğrultusunda, öğrencilerin istihdam kaygı düzeylerini ölçmeye yönelik ölçeğin güvenilirlik analizi sonuçları Tablo 3'te sunulmuştur. Elde edilen Cronbach's Alpha katsayısının $0,60$ ile $0,80$ aralığında yer aldığı ($\alpha = 0,637$) tespit edilmiş ve bu doğrultuda söz konusu ölçeğin güvenirliliğinin kabul edilebilir düzeyde olduğu belirlenmiştir.

Öğrencilerin üniversite eğitime yönelik tercihlerini ölçmeye ilişkin ölçeğin güvenilirlik analizi sonuçları ise Tablo 4'te verilmiştir. Bu ölçeğe ait Cronbach's Alpha katsayısının $0,40$ ile $0,60$ aralığında olduğu ($\alpha = 0,509$) saptanmış olup, ilgili ölçeğin güvenirliliğinin düşük ancak kabul edilebilir düzeyde olduğu değerlendirilmiştir.

Tablo 7. KMO ve Bartlett Küresellik Testi

KMO	Bartlett's Testi
0,618	135,147

Tablo 8. Faktör Analizi

Faktörün adı	İfade no	Faktör yükü	Varyans değeri	Güvenirlilik
İstihdam Kaygı Düzeyleri			24,842	0,637
	İ5	0,740		
	İ3	0,691		
	İ4	0,625		
Üniversite Eğitimi Tercihleri	İ1	0,515		
				0,509
	E6	0,694		
	E1	0,656		
	E5	0,501		
	E7	0,500		

KMO ve Bartlett's Küresellik Testine ilişkin sonuçlar Tablo 5'te sunulmuştur. Elde edilen bulgular, örneklemin faktör analizine uygun olduğunu göstermektedir. Bu doğrultuda, çalışmada KMO örneklem yeterlilik katsayısı 0,618 olarak belirlenmiş, Bartlett's Küresellik Testi sonucu ise 135,147 olarak hesaplanmıştır. Söz konusu değerler, verilerin faktör analizine uygun olduğunu ortaya koymaktadır.

Faktör analizi kapsamında ayrıca ortak yöntem yanlılığının değerlendirilmesi amacıyla Harman'ın tek faktör testi uygulanmıştır (Polas, 2025). Analiz sonucunda, birinci faktörün açıkladığı varyans oranının 24,842 olduğu belirlenmiştir. Bu oranın %50'nin altında olması, çalışmada ortak yöntem yanlılığına ilişkin bir sorun bulunmadığını göstermektedir. Gerçekleştirilen faktör analizi sonucunda, İ2, E2, E3 ve E4 numaralı maddelerin faktör yüklerinin düşük olması nedeniyle analiz kapsamı dışında bırakılmasına karar verilmiştir. Nihai analizde yer alan maddelere ait faktör yüklerinin 0,50 ile 0,74 arasında değiştiği tespit edilmiştir.

4.4. Korelasyon Analizi

Öğrencilerin cinsiyet değişkeni ile ailenin ortalama aylık geliri ($r = 0,240$; $p < 0,01$) ve öğrenci velisinin eğitim düzeyi ($r = 0,244$; $p < 0,01$) değişkenleri arasında pozitif yönlü ve istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki tespit edilmiştir. Buna karşılık, öğrencilerin üniversite eğitimini tercih etme niyetleri değişkeni ile cinsiyet arasında negatif yönlü ve istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunduğu belirlenmiştir ($r = -0,253$; $p < 0,01$).

Tablo 9. Korelasyon Tablosu

	1	2	3	4	5	6
1 Cinsiyet	1					
2 Sınıfı	-0,047	1				
3 Gelir	0,240**	-0,076	1			
4 Eğitim	0,244**	-0,021	0,234**	1		
5 Sektör	0,034	-0,021	-0,119	-0,096	1	
6 İstihdam	-0,004	-0,068	-0,031	-0,078	-0,086	1
7 Eğitim	-0,253**	0,024	-0,132	-0,043	-0,097	0,136*

Not. Gelir= Ailenin ortalama aylık gelir, eğitim= Öğrenci velisinin eğitim düzeyi

Sektör= Öğrencilerin ailesinde yiyecek içecek sektörü alanında çalışanın olması

Eğitim= Üniversite eğitimini tercih etme niyetleri, İstihdam= İstihdam kaygıları

** $p < 0,01$; * $p < 0,05$

Ailenin ortalama aylık geliri değişkeni ile öğrenci velisinin eğitim düzeyi değişkeni arasında pozitif yönlü ve istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki tespit edilmiştir ($r = 0,234$; $p < 0,01$). Ayrıca öğrencilerin istihdam kaygıları ile üniversite eğitimini tercih etme niyetleri arasında pozitif yönlü ve istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunduğu belirlenmiştir ($r = 0,136$; $p < 0,05$).

4.5. Regresyon Analizleri

Regresyon analizleri ile ilgili detaylandırmalar bu başlık altında ele alınmaktadır.

4.5.1. H₁ Regresyon Analizi

Elde edilen analiz sonuçlarına göre, anlamlılık düzeyinin 0,05'ten küçük olması (Sig. = 0,031 < 0,05), öğrencilerin istihdam kaygı düzeyleri arttıkça üniversite eğitimi tercih etme niyetlerinin istatistiksel olarak anlamlı biçimde arttığını göstermektedir.

Tablo 10. H₁ Model

	B	Std. Error	Beta	t	Sig.
B'sız Değişken İstihdam	0,267	0,123	0,151	2,167	0,031
B'lı Değişken Eğitim					

4.5.2. H₂ Regresyon Analizi

Elde edilen analiz sonuçlarına göre, anlamlılık değerinin 0,05'ten küçük olması (p = 0,023 < 0,05), öğrencilerin cinsiyet değişkeninin, istihdam kaygıları ile üniversite eğitimi tercih etme niyetleri arasındaki ilişkide istatistiksel olarak anlamlı bir düzenleyici (moderatör) etkiye sahip olduğunu göstermektedir.

Tablo 11. H₂ Model

	coeff	se	t	p	LLCI	ULCI
constant	4,2767	0,8759	4,8827	0,0000	2,5483	6,0052
İstihdam	-0,3663	0,2782	-1,3166	0,1897	-0,9154	0,1827
Cinsiyet	-1,5613	0,5570	-2,8031	0,0056	-2,6605	-0,4621
Int_1	0,4068	0,1774	2,2927	0,0230	0,0566	0,7569

4.5.3. H₃ Regresyon Analizi

Elde edilen analiz sonuçlarına göre, anlamlılık değerinin 0,05'ten büyük olması (p = 0,8535 > 0,05), öğrencilerin ailelerinin ortalama aylık gelir düzeyinin, istihdam kaygıları ile üniversite eğitimi tercih etme niyetleri arasındaki ilişki **üzerinde** istatistiksel olarak anlamlı bir etkisinin bulunmadığını göstermektedir.

Tablo 12. H₃ Model

	coeff	se	t	p	LLCI	ULCI
constant	3,2088	0,0508	63,1377	0,0000	3,1085	3,3091
İstihdam	0,2572	0,1308	1,9657	0,0509	-0,0010	0,5154
Velieği	-0,0460	0,0475	-0,9682	0,3343	-0,1397	0,0477
Int_1	0,0220	0,1189	0,1849	0,8535	-0,2127	0,2566

4.5.4. H₄ Regresyon Analizi

Elde edilen analiz sonuçlarına göre, anlamlılık değerinin 0,05'ten büyük olması (p = 0,1538 > 0,05), öğrencilerin velilerinin eğitim düzeyinin, istihdam kaygıları ile üniversite eğitimi tercih etme niyetleri arasındaki ilişki üzerinde istatistiksel olarak anlamlı bir etkisinin bulunmadığını göstermektedir.

Tablo 13. H₄ Model

	coeff	se	t	p	LLCI	ULCI
constant	3,2034	0,0505	63,4728	0,0000	3,1038	3,3030
İstihdam	0,2229	0,1308	1,7041	0,0901	-0,0352	0,4810
Velieği	-0,0022	0,0705	-0,0306	0,9756	-0,1412	0,1369
Int_1	-0,2771	0,1935	-1,4323	0,1538	-0,6588	0,1046

4.5.5. H₅ Regresyon Analizi

Elde edilen analiz sonuçlarına göre, anlamlılık değerinin 0,05'ten büyük olması ($p = 0,1385 > 0,05$), öğrencilerin ailesinde yiyecek içecek sektöründe çalışan birey bulunma durumunun, istihdam kaygıları ile üniversite eğitimini tercih etme niyetleri arasındaki ilişki üzerinde istatistiksel olarak anlamlı bir etkisinin bulunmadığını göstermektedir.

Tablo 14. H₅ Model

	coeff	se	t	p	LLCI	ULCI
constant	3,2066	0,0501	63,9817	0,0000	3,1077	3,3055
İstihdam	0,2330	0,1301	1,7908	0,0750	-0,0237	0,4896
Sektör	0,0151	0,0628	0,2404	0,8103	-0,1089	0,1391
Int_1	0,2493	0,1675	1,4880	0,1385	-0,0813	0,5799

5. Sonuç, Tartışma ve Öneriler

Çalışmanın bu kısmında bulguların özeti, tartışma, araştırmanın teorik ve pratik katkıları ve önerilere yer verilmiştir.

5.1. Sonuç

Yiyecek İçecek Hizmetleri Alanında eğitim gören öğrencilerin istihdam kaygıları ve üniversite eğitime devam etme niyetleri, sektörün sürdürülebilirliği, hizmet kalitesi ve rekabet gücü açısından belirleyici bir unsur olarak değerlendirilmektedir. Bu alanda öğrenim gören öğrencilerin istihdam kaygılarının yüksek olması ve üniversite eğitime devam etme niyetlerine ilişkin olumsuz sonuçlar, sektörün kalite ve kârlılık düzeyini olumsuz yönde etkileyebilmektedir. Bu nedenle, söz konusu eğitimi veren kurumlara ve Yiyecek İçecek Hizmetleri Alanında faaliyet gösteren işletmelere önemli sorumluluklar düşmektedir.

Araştırma sonuçları incelendiğinde, çalışmaya katılan toplam 168 öğrencinin %57,1'inin kadın olduğu ve %31,5'inin 9. sınıf düzeyinde öğrenim gördüğü belirlenmiştir. Katılımcıların %30,4'ünün ailesinin dönemin asgari ücreti olan 8.506 TL'nin yaklaşık iki katı ve üzerinde gelir elde ettiği tespit edilmiştir. Öğrencilerin velilerinin eğitim düzeylerine bakıldığında, %47'sinin ortaöğretim mezunu olduğu görülürken, katılımcıların %76,8'inin ailesinde yiyecek içecek sektöründe çalışan birey bulunmadığı belirlenmiştir.

Elde edilen bu bulgular, Yiyecek İçecek Hizmetleri Alanında öğrenim gören öğrencilerin sosyo-demografik özellikleri ile istihdam kaygıları ve üniversite eğitime yönelik tercih niyetleri arasındaki ilişkinin anlaşılmasına katkı sunmakta; mesleki yönlendirme, eğitim politikaları ve sektör- eğitim iş birliğinin geliştirilmesine yönelik önemli çıkarımlar sağlamaktadır.

Tablo 15. Hipotez Testi Sonuçları

Hipotez No	Hipotezler	Kabul Durumu
H ₁	İstihdam kaygısı arttıkça üniversite eğitimini tercih etme niyetleri de anlamlı şekilde artar.	Kabul
H ₂	Öğrencilerin cinsiyeti istihdam kaygıları ile üniversite eğitimini tercih etme niyetleri arasındaki ilişkiyi düzenler.	Kabul
H ₃	Ailenin ortalama aylık geliri öğrencinin istihdam kaygıları ile üniversite eğitimini tercih etme niyetleri arasındaki ilişkiyi düzenler.	Red
H ₄	Öğrenci velisinin eğitim düzeyi öğrencinin istihdam kaygıları ile üniversite eğitimini tercih etme niyetleri arasındaki ilişkiyi düzenler.	Red
H ₅	Ailesinde yiyecek içecek sektörü alanında çalışanın olma durumu istihdam kaygıları ile üniversite eğitimini tercih etme niyetleri arasındaki ilişkiyi düzenler.	Kabul

5.2. Tartışma

Hipotez 1 kapsamında yapılan literatür incelemesinde, istihdam kaygısı ile eğitim alınan alan doğrultusunda iş bulma beklentisi arasında pozitif yönlü bir ilişki bulunduğu görülmektedir. Alanyazında yer alan çalışmalar, gastronomi eğitimi alan öğrencilerin sektöre girme niyetine sahip olduklarını ve istihdam alanlarının büyük ölçüde aldıkları eğitimle ilişkili bölümlerden oluşacağını ortaya koymaktadır. Bu bağlamda Yiyecek İçecek Hizmetleri Alanında öğrenim gören öğrencilerin, üniversite tercihlerinde istihdam olanakları daha geniş olan bölümlere yönelme eğiliminde oldukları ifade edilmektedir (Turan, 2019).

İstihdam kaygısının oluşmasına yol açan faktörler arasında öz güven eksikliği, sosyal anksiyete ve alan bilgisine yönelik yetersizlik algısı öne çıkmaktadır. Bu araştırma kapsamındaki öğrencilerinin ise istihdam kaygılarını; teorik ve uygulamalı bilgi düzeylerini artırarak, mesleki yeterliliklerini geliştirerek ve alanlarında ilerleme sağlayacak şekilde mezuniyet sonrasında üniversite eğitimine devam ederek azaltabilecekleri varsayılmaktadır. Elde edilen analiz sonuçları ve literatür bulguları birlikte değerlendirildiğinde, öğrencilerin istihdam kaygıları ile üniversite eğitimi tercih etme niyetleri arasında pozitif ve anlamlı bir ilişkinin bulunduğu görülmüş; bu doğrultuda çalışmanın birinci hipotezi (H₁) kabul edilmiştir.

Hipotez 2 kapsamında yapılan literatür incelemesinde, yiyecek içecek ve gastronomi sektöründe kadın çalışanların sayısının erkek çalışanlara kıyasla daha az olduğu ve kadın çalışanların sektörde sosyal ve ekonomik açıdan yeterli düzeyde tatmin yaşamadıkları görülmektedir (Aydemir, 2018). Bu durumun, kadınların mesleki geleceklerine ilişkin daha fazla belirsizlik algılamalarına ve alternatif kariyer yollarına yönelmelerine neden olduğu ifade edilmektedir. Nitekim yükseköğretim tercih verileri incelendiğinde, kadınların erkeklere kıyasla üniversite eğitimi tercih etme niyetlerinin yaklaşık iki kat daha fazla olduğu tespit edilmiştir (YÖK, 2023).

Alanyazında yer alan çalışmalar, cinsiyet değişkeninin Yiyecek İçecek Hizmetleri Alanına yönelik tutumlar üzerinde anlamlı bir farklılık oluşturduğunu ortaya koymaktadır. Akoğlu & arkadaşları (2017) ile Harbalioglu & Ünal (2014) tarafından gerçekleştirilen araştırmalarda, gastronomi alanında cinsiyete dayalı algı ve ayrımların bulunduğu ve bu durumun öğrencilerin mesleki tutumlarını etkilediği belirlenmiştir. Bu araştırma kapsamında, öğrencilerin cinsiyet değişkeninin, istihdam kaygıları ile üniversite eğitimi tercih etme niyetleri arasındaki ilişkide düzenleyici bir rol oynadığı varsayımı test edilmiştir. Yapılan analizler sonucunda, kadın öğrencilerin istihdam kaygı düzeylerinin erkek öğrencilere kıyasla daha yüksek olduğu tespit edilmiştir. Elde edilen bulgular, literatürdeki sonuçlarla tutarlılık göstermekte olup, bu doğrultuda çalışmanın ikinci hipotezi (H₂) kabul edilmiştir.

Hipotez 3 kapsamında yapılan literatür incelemesinde, aylık geliri yüksek olan ailelere mensup öğrencilerin, istihdam edilecekleri alana ilişkin kariyer beklentilerinin daha düşük düzeyde olduğu belirlenmiştir. Ekonomik açıdan doyum sağlanan aile yapılarında bireylerin gelecek kaygısının azalabileceği; bu durumun istihdam kaygısının oluşmamasına ve üniversite eğitime devam etme niyetinin zayıflamasına yol açabileceği ifade edilmektedir (Aydemir, 2018). Bu araştırmada ise, ailelerin aylık gelir düzeyinin azalmasıyla birlikte öğrencilerin istihdam kaygılarının artacağı ve buna paralel olarak üniversite eğitime devam etme niyetlerinin güçleneceği varsayımı test edilmiştir. Buna karşılık, ailelerin aylık gelir düzeyinin artması durumunda istihdam kaygısının azalacağı ve üniversite eğitime devam etme niyetinin oluşmayacağı öngörülmüştür.

Yapılan analizler sonucunda, öğrencilerin ailelerinin ortalama aylık gelir düzeyinin, istihdam kaygıları ile üniversite eğitimi tercih etme niyetleri arasındaki ilişki üzerinde istatistiksel olarak anlamlı bir etkisinin bulunmadığı tespit edilmiştir. Bu bulgu, ilgili değişkenin söz konusu ilişkiyi düzenlemediğini göstermektedir. Elde edilen sonuçlar doğrultusunda, çalışmanın üçüncü hipotezi (H₃) kabul edilmemiştir.

Hipotez 4 kapsamında yapılan literatür incelemesinde, bireylerin temel davranış biçimlerinin ve kişilik özelliklerinin büyük ölçüde aile ortamında şekillendiği; ailenin, bireyin eğitim süreci ve meslek seçimi

üzerinde belirleyici bir role sahip olduğu vurgulanmaktadır. Ailenin eğitim düzeyi, bireyin eğitim sistemi hakkında sahip olduğu bilgi ve farkındalık düzeyini yansıtmakta ve bu durum öğrencilerin eğitim ve kariyer tercihleri üzerinde etkili olabilmektedir (Şahan, 2011; Eser, 2024).

Bu araştırmada, öğrenci velilerinin eğitim düzeyi arttıkça öğrencilerin istihdam kaygılarının azalacağı ve üniversite eğitimine devam etme niyetlerinin buna bağlı olarak şekilleneceği varsayımı test edilmiştir. Ancak yapılan analizler sonucunda, öğrenci velilerinin eğitim düzeyinin, öğrencilerin istihdam kaygıları ile üniversite eğitimini tercih etme niyetleri arasındaki ilişki üzerinde istatistiksel olarak anlamlı bir etkisinin bulunmadığı tespit edilmiştir. Elde edilen bulgular doğrultusunda, veli eğitim düzeyinin söz konusu ilişkiyi düzenlemediği görülmüş; bu nedenle çalışmanın dördüncü hipotezi (H₄) doğrulanmamıştır.

Hipotez 5 kapsamında yapılan literatür incelemesinde, ailede eğitim alınan alanla ilişkili bir sektörde çalışan bireyin bulunmasının, bu alanda istihdam edilecek öğrencilere yönelik kariyer beklentilerini arttırdığı belirtilmektedir. Ailesinde yiyecek içecek alanında çalışan birey bulunan öğrencilerin, sektöre ilişkin bilgi düzeylerinin ve alan hâkimiyetlerinin daha yüksek olabileceği ifade edilmektedir (Aydemir, 2018). Bu doğrultuda, öğrencilerin sektöre yönelme ya da eğitimlerine devam etme kararlarını, aileden aldıkları görüş ve deneyimleri kendi beklentileriyle sentezleyerek şekillendirebilecekleri varsayımı oluşturulmuştur.

Bu varsayımdan hareketle yapılan analizler sonucunda, öğrencilerin ailesinde öğrenim gördükleri alanla ilişkili sektörde çalışan birey bulunma durumunun, öğrencilerin istihdam kaygıları ile üniversite eğitimini tercih etme niyetleri arasındaki ilişki üzerinde istatistiksel olarak anlamlı bir etkisinin bulunmadığı tespit edilmiştir. Elde edilen bulgular, söz konusu değişkenin bu ilişkiyi düzenlemediğini göstermektedir. Bu bilgiler doğrultusunda, çalışmanın beşinci hipotezi (H₅) reddedilmiştir.

5.3. Araştırmanın Teorik ve Pratik Katkıları

Yiyecek İçecek Hizmetleri Alanında öğrenim gören öğrencilerin alanlarından genel olarak memnun oldukları, ancak mezuniyet sonrasında sektörde çalışma konusunda kararsızlık yaşadıkları ve mesleklerini icra etmeleri hâlinde maddi kaygı duydukları belirlenmiştir. Olcay & Düzgün (2015) tarafından yapılan çalışmada da öğrencilerin alanlarından memnun olmalarına rağmen sektörde çalışma konusunda tereddüt yaşadıkları ve özellikle ekonomik güvencesizlik nedeniyle kaygı duydukları ifade edilmektedir. Benzer şekilde Akoğlu vd. (2017), yiyecek içecek sektöründe çalışan personele yeterli maddi değer verilmemesinin istihdam kaygısını artırdığını ortaya koymuştur. Buna karşın Harbalıoğlu & Ünal (2014) tarafından yapılan araştırmada, aşçılık programı öğrencilerinin mesleklerini icra ettiklerinde maddi ve manevi açıdan tatmin olacaklarına inandıkları tespit edilmiştir.

Mevcut çalışmada da istihdam kaygısı yaşayan öğrencilerin, Yiyecek İçecek Hizmetleri Alanında istihdam edilememe ve sektörde çalışmaları durumunda geçim sıkıntısı yaşama endişesi taşıdıkları belirlenmiştir. Bu sonuçlar, Olcay & Düzgün (2015) ile Akoğlu vd. (2017) tarafından elde edilen bulgularla paralellik göstermekte; ancak Harbalıoğlu & Ünal'ın (2014) bulgularıyla örtüşmemektedir. Bu durumun, örneklem farklılıkları ve öğrencilerin eğitim düzeyleri ile sektöre ilişkin algılarından kaynaklanabileceği değerlendirilmektedir.

Ankara'da öğrenim gören 2.198 Yiyecek İçecek Hizmetleri Alanı öğrencisi üzerinde yapılan bir araştırmada, öğrencilerin %58,1'inin lise eğitiminden sonra doğrudan sektörde çalışmayı düşündüğü, %57,2'sinin ise üniversite eğitimini tamamladıktan sonra sektörde istihdam edilme niyetinde olduğu belirlenmiştir (Turan, 2019). Mevcut çalışmada ise Yiyecek İçecek Hizmetleri Alanından mezun olan öğrencilerin sektörde istihdam edilebileceğini düşünenlerin oranı %75,4 olarak belirlenirken, üniversite eğitimini tamamladıktan sonra sektörde istihdam edilmenin daha kolay olacağını düşünen öğrencilerin oranı %65,2 olarak tespit edilmiştir. Bu bulgular doğrultusunda, hem Ankara'da (Turan, 2019) hem de Sinop ilinde öğrenim gören Yiyecek İçecek Hizmetleri Alanı öğrencilerinin, alanlarında devam etme niyetine sahip oldukları sonucuna ulaşılmaktadır.

Literatürde kaygı düzeylerinin öğrencilerin eğitim gördükleri sınıf düzeyine göre farklılık gösterdiği belirtilmektedir (Üngüren, 2007). Ayrıca aşçılık eğitimi alan öğrencilerin mesleklerine yönelik beklentilerinin yaş gruplarına göre anlamlı biçimde değiştiği tespit edilmiştir (Oğan, 2022). Yiyecek İçecek Hizmetleri Alanında uygulamalı derslerin yoğunluğu 9., 10. ve 11. sınıflarda artmakta; 12. sınıfta ise öğrenciler haftada 24 saatlik staj eğitimi almaktadır. Mevcut araştırmada, uygulamalı derslerin iş bulmada etkili olacağını düşünen öğrencilerin oranı %79,7 olarak belirlenmiştir. Bu doğrultuda, öğrencilerin istihdam kaygı düzeylerinin 9. sınıfta daha yüksek olduğu, sınıf düzeyi ilerledikçe ve uygulamalı eğitim arttıkça bu kaygının azaldığı görülmektedir. Bu sonuç, Üngüren (2007) ve Oğan (2022) tarafından yapılan çalışmalarda ortaya konulan, öğrencilerin sınıf düzeyleri ve yaş gruplarına göre istihdam kaygılarının farklılaştığı bulgularını desteklemektedir.

Buna karşılık Arslanhan & Yaman (2020) tarafından Gastronomi ve Mutfak Sanatları Bölümünden mezun 350 öğrenciyle yapılan çalışmada, uygulamalı derslerin sektöre giriş için yetersiz kaldığı ve bu nedenle mezunların yeterli bilgi, beceri ve teknik donanımına sahip olamadıkları için istihdam kaygısı yaşadıkları tespit edilmiştir. Mevcut çalışmada ise Yiyecek İçecek Hizmetleri Alanı öğrencilerinin yaklaşık %80'inin uygulamalı alan derslerinin iş bulma sürecinde faydalı olacağını düşündükleri belirlenmiştir. Bu farklılığın, eğitim programlarının içeriği ve öğrencilerin sektöre yönelik beklentilerindeki değişimden kaynaklanabileceği değerlendirilmektedir.

Benzer şekilde, Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi Turizm Fakültesi Gastronomi ve Mutfak Sanatları Bölümünde öğrenim gören 239 öğrenci üzerinde gerçekleştirilen araştırmada, öğrencilerin istihdam kaygıları ile üniversite eğitiminin sektörde çalışabilme açısından anlamlı ve pozitif bir ilişkiye sahip olduğu belirlenmiştir (Erikli & Sarıcı, 2021). Mevcut çalışmanın korelasyon analizi sonuçları da öğrencilerin istihdam kaygıları ile üniversite eğitimi tercih etme niyetleri arasında anlamlı ve pozitif bir ilişki olduğunu göstermektedir. Bu yönüyle elde edilen bulgular, Erikli & Sarıcı (2021) tarafından yapılan çalışma ile benzerlik göstermektedir.

5.3. Öneriler

Araştırma bulgularına göre, Yiyecek İçecek Hizmetleri Alanında öğrenim gören öğrencilerin istihdam kaygı düzeylerinin sınıf düzeylerine göre farklılık gösterdiği tespit edilmiştir. Özellikle 9. sınıf düzeyindeki öğrencilerin, mesleki bilgi eksikliği, sektör olanakları ve geleceğe yönelik beklentiler konusunda belirsizlik yaşadıkları ve bu nedenle daha yüksek düzeyde istihdam kaygısı taşıdıkları görülmektedir. Buna karşılık sınıf düzeyi ilerledikçe, öğrencilerin bilgi birikimlerinin artması, sektör olanaklarını daha iyi tanımaları ve mesleki beklentilerinin netleşmesiyle birlikte istihdam kaygı düzeylerinin azaldığı belirlenmiştir. İstihdam kaygısı düşük olan öğrencilerin ise üniversite eğitime devam ederek Yiyecek İçecek Hizmetleri Alanına ilişkin daha kapsamlı teorik ve uygulamalı eğitim almanın, sektörde istihdam edilme olasılıklarını artıracığına inandıkları görülmektedir.

Literatürde, tüm kademelerde aşçılık eğitimi verilen mutfak uygulamalarının bazı kurumlarda öğrencilerin gerekli bilgi, beceri ve teknik donanımı kazanmalarında yetersiz kaldığı ve bu durumun istihdam kaygısını artırdığı ifade edilmektedir. Buna karşın bazı eğitim kurumlarında uygulamalı eğitimin öğrenciler açısından faydalı olduğu da belirlenmiştir. Bu doğrultuda, ilgili bölümlerin mutfak atölyelerinde yiyecek içecek üretiminde ihtiyaç duyulan ürünlerin (et, tavuk, sebze, meyve vb.) ve ekipmanların (tencere, tava, küçük mutfak araçları vb.) eksiksiz şekilde temin edilmesi, ayrıca öğretmen ve akademisyenlerin alanlarında yetkin ve güncel bilgiye sahip olmalarının büyük önem taşıdığı değerlendirilmektedir.

Alan öğrencilerinin eğitim sürecinde edindikleri teorik bilgileri uygulamayla pekiştirebilmeleri amacıyla kurumların mutfak ve servis atölyelerinin geliştirilmesi gerekmektedir. Bu sayede eğitim-öğretim sürecinin daha verimli hâle gelmesi ve yeme içme sektörünün ihtiyaç duyduğu nitelikli personelin yetiştirilmesi mümkün olacaktır (Çakır vd., 2011). Aksi durumda, eğitim sürecinde yeterli bilgi ve beceri kazanamayan öğrencilerde istihdam kaygısının artması kaçınılmaz olabilmektedir. Lise düzeyindeki bir

öğrencinin eğitimde verimsizlik algılaması hâlinde, bu durumu telafi edebilmek amacıyla üniversite eğitimine devam etme niyeti geliştirdiği söylenebilir.

Bu bağlamda öğretmen ve akademisyenlerin Yiyecek İçecek Hizmetleri Alanındaki güncel gelişmeleri ve sektörel yenilikleri yakından takip etmeleri, öğrencileri bu konularda bilgilendirmeleri ve yönlendirmeleri önem arz etmektedir. Mutfak ve servis atölyelerinde ürün ve donanım eksikliği nedeniyle uygulama yapılamadığı durumlarda, sektör ile iş birliği geliştirilerek otel, restoran ve kafe gibi işletmelerden alanında uzman kişilerin eğitime dâhil edilmesi ya da öğrencilerin bu işletmelere götürülerek uygulamalı çalışmalar yaptırılması önerilmektedir. Bu tür uygulamaların, öğrencilerin alana yönelik bakış açılarını olumlu yönde etkileyeceği ve istihdam kaygılarının azaltılmasına katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Staj yapılan işletmenin niteliği, öğrencinin verimli zaman geçirmesi ve sektöre olan ilgisinin artması açısından kritik bir faktör olarak değerlendirilmektedir. Bu unsurların sağlanması, öğrencilerin mesleki bilgi düzeylerinin, iş olanaklarına ilişkin farkındalıklarının ve mesleki beklentilerinin artmasına katkı sunacak; dolayısıyla yeme içme sektörüne yönelik istihdam kaygılarının azalmasına yardımcı olacaktır. Bu noktada okul ile sektör temsilcileri arasındaki iş birliğinin büyük önem taşıdığı söylenebilir.

Türkiye'nin önemli bir turizm ülkesi olması, sektörün ihtiyaç duyduğu nitelikli iş gücünün yetiştirilmesini zorunlu kılmaktadır. Bu niteliklerin büyük ölçüde eğitim yoluyla kazanılacağı dikkate alındığında, eğitim-öğretim programlarının sektör ihtiyaçlarına göre sürekli olarak güncellenmesi gerekmektedir. Yiyecek İçecek Hizmetleri Alanını tercih edecek öğrencilerin, yalnızca puan yeterliliği nedeniyle değil; alana ve sektöre yönelik ilgi ve istekleri doğrultusunda bu alanı seçmeleri önem taşımaktadır. Bu kapsamda, tercih süreci öncesinde ya da tercih döneminde öğrencilerin mülakat yoluyla değerlendirilmesi ve kabullerin bu doğrultuda yapılması önerilmektedir. Böylece öğrencilerin yetenekleri ve mesleğe yönelik motivasyonları daha sağlıklı biçimde değerlendirilebilecek; bu durum hem eğitim sürecinin verimliliğine hem de sektörün nitelikli personel ihtiyacının karşılanmasına önemli katkılar sağlayacaktır.

Gelecek dönemlerde Gastronomi ve Mutfak Sanatları, Aşçılık Programı ve bu araştırmanın örneklemini dışında kalan Yiyecek İçecek Hizmetleri Alanında öğrenim gören öğrencilere yönelik farklı araştırmaların yapılması önerilmektedir. Özellikle ön lisans, lisans, yüksek lisans, doktora ve yaygın eğitim kurumlarında mutfak eğitimi alan öğrencilerin istihdam kaygıları, mezuniyet sonrası sektörde çalışma istekleri ve sektörel memnuniyet düzeylerine ilişkin bulguların elde edilmesine yönelik çalışmaların, alanyazına önemli katkılar sağlayacağı düşünülmektedir. Bu doğrultuda gerçekleştirilecek araştırmaların, alanı tercih etmeyi düşünen öğrencilere, alan öğretmenlerine ve rehber öğretmenlere yol gösterici nitelikte olacağı öngörülmektedir. Böylece Yiyecek İçecek Hizmetleri Alanına yönelik algıların belirlenmesi, eksik ya da geliştirilmesi gereken yönlerin ortaya konulması ve güçlü yönlerin tespit edilmesi mümkün olacaktır.

Bu çalışma, Sinop ili ve ilçeleri ile sınırlı bir örneklem üzerinde gerçekleştirilmiştir. Bu durum, araştırmanın genellenebilirliği açısından bir sınırlılık olarak değerlendirilebilir. İlerleyen yıllarda Sinop ili ve ilçelerinde benzer konularda yapılacak çalışmalarla daha geniş ve farklı örneklemelerin tercih edilmesi önerilmektedir. Bu yaklaşım, mevcut çalışma ile gelecekte yapılacak araştırmalar arasında karşılaştırma yapılmasına olanak tanıyacak ve zaman içerisindeki değişimlerin izlenmesini sağlayacaktır. Ayrıca farklı bölgelerde ve farklı örneklem gruplarıyla yürütülecek çalışmaların sonuçlarının alanyazına kazandırılmasının, Yiyecek İçecek Hizmetleri Alanına ilişkin bilimsel birikimi zenginleştireceği düşünülmektedir.

Bilgi Notu

Bilgi: Bu makale, Kastamonu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Gastronomi ve Mutfak Sanatları Ana Bilim Dalı'nda tamamlanan Yiyecek İçecek Hizmetleri Alanındaki Öğrencilerin İstihdam Kaygılarının ve Üniversite Eğitimindeki Tercihlerinin İncelenmesi: Sinop Örneği Yüksek Lisans tezinden üretilmiştir.

Etik Onayı: Makalede, ulusal ve uluslararası araştırma ve yayın etiğine uyulduğunu yazarlar beyan eder. Aksi bir durumun tespiti halinde **GSI Journals Serie A: Advancements in Tourism Recreation and Sports Sciences** Dergisinin hiçbir sorumluluğu olmayıp, tüm sorumluluk makale yazarlarına aittir.

Etik Kurul Onayı: Bu çalışma, TR Dizin etik kurul izni gerektiren çalışma grubunda yer almamaktadır. / Makalede, veri toplama aşaması için gerekli etik kurulu belgesi Kastamonu Üniversitesi, Sosyal ve Beşeri Bilimler Araştırma ve Yayın Etiği Kurulu tarafından 10.01.2024 tarihinde 1. toplantı sayısı ve 34 karar sayısı ile uygun bulunarak düzenlenmiştir.

Çıkar Çatışması: Makalede herhangi bir çıkar çatışması ya da kazancı yoktur.

Araştırmacıların Katkı Oranı: Çalışma, iki yazarın katkısı ile hazırlanmıştır. Katkı oranları; 1. Yazar = %50
2. Yazar = %50

Kaynaklar

- Abraham, M. (2018). Construction and validation of the adolescent perceived risks and benefits of exposure to music from personal music players questionnaire. *Psyche*, 27(2), 1-16.
<https://doi.org/10.7764/psyche.27.2.1065>
- Akoğlu, A., Cansızoğlu, S., Orhan, N., & Özdemir, Z. (2017). Gastronomi ve mutfak sanatları eğitimi alan öğrencilerin sektörde çalışmaya yönelik bakış açıları. *Journal of Tourism and Gastronomy Studies*, 5(2), 146-159. <https://doi.org/10.21325/jotags.2017.74>
- Arslanhan, Y., & Yaman, Z.Ö. (2020). Gastronomi ve mutfak sanatları bölüm mezunlarının eğitime ilişkin memnuniyet düzeyleri ile istihdam özelliklerinin belirlenmesine yönelik bir araştırma. *Journal of Tourism and Gastronomy Studies*, 8(3), 2013-2028.
<https://doi.org/10.21325/jotags.2020.646>
- Aydemir, D.A. (2018). Gastronomi ve mutfak sanatları eğitimi alan üniversite öğrencilerinin kariyer beklentileri: Lisans öğrencilerine yönelik bir araştırma. [Yüksek Lisans Tezi]. Sosyal Bilimler Enstitüsü, Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi.
- Beyter, N., Zivalı, E., & Yalçın, E. (2019). Türkiye'de lisans düzeyinde gastronomi eğitiminin değerlendirilmesi. IV. International Gastronomy Tourism Studies Congress Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi, 461-466. Retrieved 22 January 2026 from
https://www.researchgate.net/publication/342658182_Turkiye'de_Lisans_Duzeyinde_Gastronomi_Egitiminin_Degerlendirilmesi_Evaluation_of_Undergraduate_Gastronomy_Education_in_Turkey
- Chen, H., Chen, Y., Zheng, A., Tan, X., & Han, L. (2025). Factors related to professional commitment of nursing students: A systematic review and thematic synthesis. *BMC Medical Education*, 25: 548.
<https://doi.org/10.1186/s12909-025-06780-0>.
- Çakır, A., Ünal, A., Çakır, G., & Demirel, G. (2011). Meslek yüksekokullarındaki mutfak atölyelerinin araç-gereç donanımları ve yeterlilik düzeylerinin belirlenmesine yönelik ampirik bir araştırma. I. Uluslararası Turizm ve Otelcilik Sempozyumu. Konya, Türkiye, 164-171. Retrieved 17 January 2026 from
https://www.researchgate.net/publication/336210862_Meslek_Yuksekokullarindaki_Mutfak_Atolyelerinin_Arac-Gerec_Donanimlari_ve_Yeterlilik_Duzeylerinin_Belirlenmesine_Yonelik_Ampirik_Bir_Arastirma].

- Çetinceli, K., & Tüzün, P. (2022). Üniversite öğrencilerinin işsizlik kaygısı, yaşam doyumu ve psikolojik iyi oluşları arasındaki ilişki. *Current Perspectives in Social Sciences*, 26(1), 21-30. <https://doi.org/10.54614/JSSI.2022.952094>
- Çılğınoğlu, H., & Aytuğar, S. (2021). Bolu ili mesleki ve teknik anadolu liseleri yiyecek içecek hizmetleri mutfak dalında yaşanan eğitim sorunları ve çözüm önerileri. *Journal of Tourism and Gastronomy Studies*, 9(4), 2638-2654. <https://doi.org/10.21325/jotags.2021.912>
- Edelsbrunner, P. A., Simonsmeier, B. A., & Schneider, M. (2025). The Cronbach's Alpha of domain specific knowledge tests before and after learning: A meta analysis of published studies. *Educational Psychology Review*, 37(4), <https://doi.org/10.1007/s10648-024-09982-y>
- Erikli, S., & Sarıcı, R. (2021). Gastronomi ve Mutfak Sanatları Bölümü öğrencilerinin iş kaygılarının incelenmesi. *Journal of Tourism and Gastronomy Studies*, 9(2), 990-1008. <https://doi.org/10.21325/jotags.2021.826>
- Eser, T. (2024). Ortaokul öğrencilerinin kariyer olgunluklarını etkileyen aile faktörlerinin keşfedilmesi. [Yüksek Lisans Tezi]. Hasan Kalyoncu Üniversitesi.
- Güdek, M. (2018). Türkiye'de yükseköğretim düzeyinde yürütülen gastronomi programları ve program amacına yönelik öğrenci beklentileri. [Yüksek Lisans Tezi]. Sosyal Bilimler Enstitüsü, Gazi Üniversitesi
- Harbalıoğlu, M., & Ünal, İ. (2014). Aşçılık programı öğrencilerinin mesleki tutumlarının belirlenmesi: Ön lisans düzeyinde bir uygulama. *Turizm Akademik Dergisi*, 1(1), 57-67. <https://izlik.org/JA22NY53XU>
- Kara, C.Ö.D., & Karaaslan, İ. (2022). Covid-19 pandemisinin üniversite öğrencilerinin işsizlik kaygısı üzerine etkileri. *Sosyal Siyaset Konferansları Dergisi*, (82), 155-194. <https://doi.org/10.26650/jspc.2022.82.941212>
- Kaur, J., Benny, T., & Kamal, R. (2022). A theoretical analysis of the impact of Covid-19 on employment in India. Conference Paper, Re-Inventing Business through Digitalization and Innovation (RBTDI), Shanlax Publications, 86-92. Retrieved 06 January 2026 from https://www.researchgate.net/publication/381320473_A_Theoretical_Analysis_of_the_Impact_of_Covid-19_on_Employment_in_India
- Kurnaz, A., & Kurnaz, H.A. (2014). Önlisans düzeyinde eğitim alan aşçılık programı öğrencilerinin mesleki tutumlarının belirlenmesi. *Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, (32), 41-61. <https://izlik.org/JA44MD39ZY>
- Mesleki ve Teknik Eğitim Genel Müdürlüğü (MTEGM). (2024). Millî Eğitim Bakanlığı. Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi, Anadolu Meslek ve Anadolu Teknik Programı, Yiyecek İçecek Hizmetleri Alanı, Çerçeve Öğretim Programı, s. 6. Retrieved 22 August 2025 from https://meslek.meb.gov.tr/upload/cop12/yiyecek_12.pdf
- Musayev, İ., & Akcan, H.K. (2022). Yüksek din öğrenimi gören öğrencilerin iş bulma kaygısı: Hakkâri üniversitesi ilahiyat fakültesi örneği. *Türkiye Din Eğitimi Araştırmaları Dergisi*, (13), 47-66. <https://doi.org/10.53112/tudear.993542>
- Oğan, Y. (2022). Aşçılık öğrencilerinin mesleki beklentileri üzerine bir inceleme. *Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 24(4), 1621-1632. <https://doi.org/10.32709/akusosbil.1035108>
- Olçay, A., & Düzgün, M. (2015). Mesleki ve teknik anadolu liselerinde turizm eğitimi almakta olan öğrencilerin eğitim memnuniyetlerinin belirlenmesi. *Uluslararası Hakemli Beşeri ve Akademik Bilimler Dergisi*, 4(12), 27-54. Retrieved 30 June 2026 from <https://search.trdizin.gov.tr/tr/yayin/detay/198035/mesleki-ve-teknik-anadolu-liselerinde-turizm-egitimi-almakta-olan-ogrencilerin-egitim-memnuniyetlerinin-belirlenmesi>
- Olçaycan, S. (2018). Mesleki eğitim merkezleri Yiyecek İçecek Hizmetleri Alanında verilen eğitimin yeterliliği ve öğrencilere yararlılığına ilişkin öğrenci görüşleri (İzmir ili örneği). [Yüksek Lisans Tezi]. Sosyal Bilimler Enstitüsü, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi

- Özdemir, M., & Akyol, C. (2025). Evaluation of tourism performance of OECD countries with integrated intuitionistic fuzzy approaches. *Current Issues in Tourism*, 28(18), 2948-2968.
<https://doi.org/10.1080/13683500.2024.2383280>
- Petrou, K. (2025). Labour mobility and women's private sector employment: The case of Vanuatu. *Economic Empowerment of Women, The Pasific Private Sector Development Initiative*. Retrieved 03 January 2026 from <https://pacificpsdi.org/assets/Uploads/Labour-Mobility-and-Womens-Private-Sector-Employment-The-Case-of-Vanuatu-Dr-Kirstie-Petrou.pdf>
- Polas, M. R. H. (2025). Common method bias in social and behavioral research: Strategic solutions for quantitative research in the doctoral research. *Journal of Comprehensive Business Administration Research*. <https://doi.org/10.47852/bonviewJCBAR52024285>
- Sezen, T.S. (2018). Gastronomi eğitiminin mevcut durumunun analizine yönelik bir araştırma. [Yüksek Lisans Tezi]. Sosyal Bilimler Enstitüsü, Balıkesir Üniversitesi
- Şahan, M.A. (2011). İlköğretim okullarında öğrencisi olan velilerin yönetici ve öğretmenlerden beklentileri. [Yüksek Lisans Tezi]. Pamukkale Üniversitesi.
- Şencan, H., & Fidan Y. (2020). Likert verilerin kullanıldığı keşfedici faktör analizlerinde normallik varsayımı ve faktör çıkarma üzerindeki etkisinin SPSS, FACTOR ve PRELIS yazılımlarıyla sınanması. *Business and Management Studies: An International Journal*, 8(1), 640-687.
<https://doi.org/10.15295/bmij.v8i1.1395>
- Temizkan, S. P. & Kurtulmuş, N. S. (2020, October 8-10). Gastronomi ve Mutfak Sanatları lisans öğrencilerinin sektöre girme niyetleri [Sözlü sunum]. *International Travel and Tourism Dynamics Proceedings Book*, Ankara, s. 11-21. Retrieved 27 January 2026 from https://www.academia.edu/161235647/INTERNATIONAL_TRAVEL_AND_TOURISM_DYNAMICS_CONGRESS_ITTD20_ULUSLARARASI_SEYAHAT_VE_TUR%C4%B0ZM_D%C4%B0NAM%C4%B0KLER%C4%B0_KONGRES%C4%B0_USTDK20_
- Turan, S.N. (2019). Yiyecek içecek eğitimi alan ortaöğretim öğrencilerinin eğitim kalitesi, sektör algısı ve memnuniyetinin devam etme niyetine etkisi. [Doktora Tezi]. Sosyal Bilimler Enstitüsü, Akdeniz Üniversitesi
- Ünal, F., & Çalışkan, S. (2024). Gastronomi okullarında ekmek üretimi: Tedarik zinciri yönetimi üzerine bir araştırma. *Journal of Academic Tourism Studies*, 5(Özel Sayı), 1-16.
<https://doi.org/10.29228/jatos.76649>
- Üngüren, E. (2007). Lise ve üniversitelerde turizm eğitimi alan öğrencilerin umutsuzluk ve kaygı düzeylerinin çeşitli değişkenler açısından değerlendirilmesi: Antalya'da bir uygulama. [Yüksek Lisans Tezi]. Sosyal Bilimler Enstitüsü, Akdeniz Üniversitesi
- Yorgancı, E. (2022). Yiyecek içecek hizmetleri Alanında eğitim gören 11 ve 12. sınıf öğrencilerinin temel mutfak yeterliliklerinin belirlenmesi: İstanbul ili örneği. [Yüksek Lisans Tezi]. Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul Topkapı Üniversitesi.
- Yorgancı, İ. (2023). Yiyecek içecek hizmetleri Alanında mesleki eğitime 9 ve 10. sınıfta başlayan öğrencilerin mesleki bakış açılarının karşılaştırılması: İstanbul örneği. [Yüksek Lisans Tezi]. Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul Topkapı Üniversitesi
- Yükseköğretim Kurulu (YÖK). (2024). Kadınların Yükseköğrenime Erişimi. Retrieved 10 May 2026 from <https://www.yok.gov.tr/tr/news/kadinlarin-yuksekogretime-erisimi-ve-akademideki-agirligi-artiyor-tmcNg>

All articles published in this journal are licensed under the Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 International License (CC BY-NC 4.0). This license permits the copying, distribution, and reuse of the published articles (the work) for non-commercial purposes, provided that appropriate credit is given. Commercial use is subject to permission. Authors retain the copyright of their published articles and grant the journal a non-exclusive right to publish and distribute the work.